

Protecció de les minories i drets lingüístics a Lituània

per Markko Kallonen

Resum

Aquest document presenta el marc legislatiu lituà pel que fa als drets lingüístics i a la protecció de les minories. En primer lloc l'article dona una visió general de les minories a Lituània, després centra l'atenció en el marc legal del país tal com funciona actualment i, finalment, l'article pretén il·lustrar l'impacte que va provocar l'adhesió de Lituània a la Unió Europea en l'estatus de les seves minories i en la política lingüística que porta a terme el Govern. Al final de l'article resumiré breument i analitzaré la situació actual.

Sumari

1. Introducció
- 1.1 Informació general
- 1.2 Minories nacionals
2. Marc legislatiu
- 2.1 Disposicions constitucionals pel que fa a les minories
- 2.2 Lleis específiques que regulen l'estatus de les minories
3. Drets lingüístics i mitjans de comunicació minoritaris
- 3.1 Noms i signes topogràfics
- 3.2 Ràdio, televisió i premsa escrita
4. Educació i minories
5. Representació política de les minories
- 5.1 Parlament i consells locals
- 5.2 Institucions encarregades de la protecció de les minories
6. Conclusions
7. Bibliografia

1. Introducció

1.1 Informació general

Lituània va entrar a formar part de la Unió Europea l'1 de maig de 2004, juntament amb altres nou estats membres nous. És el més extens (territori: 65.301km², població: 3.496.000) dels tres països bàltics que van recuperar la seva independència l'any 1991 a conseqüència dels esdeveniments que van provocar el col·lapse de la Unió Soviètica.

Durant l'Edat Mitjana, Lituània va representar un paper important en la història de la regió i posteriorment en la unió amb Polònia. Després de la tercera divisió de Polònia (l'any 1795), la major part de la Lituània moderna va caure sota el poder de l'imperi rus. L'estat independent es va crear l'any 1918, després de la Primera Guerra Mundial. El *pacte Molotov-Ribbentrop* entre la Unió Soviètica i l'Alemanya nazi l'agost de 1939 va assignar Lituània a la URSS. A conseqüència d'això, l'any 1940 les tropes soviètiques van ocupar Lituània. Durant la Segona Guerra Mundial Lituània va experimentar també l'ocupació alemanya. L'any 1989 el Parlament va declarar la sobirania de Lituània i, posteriorment, l'any 1990, la seva independència. Després dels incidents violents a Vilnius i el cop d'estat fallit a Rússia, el setembre de 1991 la Unió Soviètica va reconèixer la independència de Lituània. Les últimes tropes d'ocupació soviètica van abandonar Lituània l'any 1993. El 1991 Lituània va esdevenir membre de l'ONU i de l'OSCE i les negociacions formals d'adhesió a la UE estaven en vies d'execució l'any 1995. El març de 2004 Lituània va entrar a formar part de l'OTAN.

Lituània comparteix frontera amb Rússia (Kaliningrad) i Polònia a l'oest, amb Bielorússia al sud i amb Letònia al nord. La seva economia ha progressat ràpidament, amb un PIB superior a la mitjana dels nous estats membres de la UE.

En termes demogràfics, Lituània és un país relativament homogeni. Segons el darrer cens de l'abril de 2001, més del 83,4 % de la població és lituana, el 6,7 % és polonesa i el 6,3 % és russa. D'altres minories del país són marginals (bielorusos 1,7 %, ucraïnesos 1,2 %, jueus 0,2 %, alemanys 0,3 %, gitanos 0,1 %, tàrtars 0,1 %).¹

1.2 Minories nacionals

La legislació lituana no recull la definició de minoria i és per això que la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals del Consell d'Europa que Lituània va ratificar el març de 2000 (FCNM, de l'anglès) s'aplica a tots els diferents grups ètnics del seu territori. Lituània té poques minories que consideri autòctones. L'evolució més important pel que fa a la mida i al caràcter de les minories ens porta a la història contemporània. Durant el període de domini soviètic, Lituània va atraure la immigració interestatal pel seu elevat nivell de vida en comparació amb altres estats soviètics.

Russos

Després de la Segona Guerra Mundial diversos russos² -així com altres nacionalitats de la Unió Soviètica- van arribar a Lituània i s'hi van establir. Avui dia, el nombre de minories russes que viuen a Lituània és considerablement inferior a les que viuen a Letònia o a Estònia.³ La minoria russa no es concentra en una àrea específica, tot i que el 90 % dels membres de la comunitat russa a Lituània viuen a les zones urbanes.⁴

Polonesos

Per raons històriques, la majoria dels membres de la minoria polonesa viuen a Vilnius, la capital, o a les regions que l'envolten. Durant l'ocupació soviètica va disminuir el nombre de la minoria polonesa. El fet que Polònia gaudís dins del bloc soviètic de més drets que Lituània en va ser la causa, fet que va provocar la immigració dels polonesos d'origen.⁵

Jueus

Els jueus han viscut a Lituània des del segle XIV i han arribat a ser un grup important al país. Vilnius, la capital, era coneguda com una "Jerusalem de Lituània" per la seva nombrosa comunitat jueva. Durant la Segona Guerra Mundial, la majoria dels jueus lituans van ser víctimes de l'Holocaust. La comunitat restant va disminuir considerablement després de la recuperació de la independència a conseqüència de la immigració jueva a Israel i als EUA.⁶

Alemanys

El nombre de la minoria alemanya que viu a Lituània ha estat relativament modest. Després de la Segona Guerra Mundial la minoria alemanya va disminuir considerablement. Actualment, hi ha entre 5.000 i 8.000 alemanys d'origen que viuen a Lituània –menys del 0,3 % de la població total del país. Hi ha unes 23 associacions de minories alemanyes registrades oficialment.

¹ Estadístiques de Lituània, Població per algunes etnicitats, per comtats i municipis: <<http://www.std.lt/web/main.php>>.

² Els russos es poden agrupar en tres categories: la minoria russa històrica que es va establir a Lituània abans de la Segona Guerra Mundial, els russos que van arribar a Lituània durant l'ocupació soviètica per treballar al sector civil i els membres de les unitats militars i forces policials.

³ Es poden esmentar diversos aspectes com a explicació: com a part de la Unió Soviètica, Lituània no va rebre la influència de la industrialització de la mateixa manera que ho feren Estònia i Letònia, que van mantenir baixos els fluxos d'immigració russa. Lituània es va annexionar a Rússia aproximadament un segle després que els altres països bàltics, per això va estar exposada a la influència russa i a la immigració durant un breu període de temps. En aquest sentit, vegeu: Van Elsuwege, P., ECMI Working Paper 20, *Russian-speaking minorities in Estonia and Latvia: Problems of integration at the threshold of the European Union*, April 2004, <<http://www.ecmi.de>>.

⁴ Estadístiques de Lituània, Població per algunes etnicitats, per comtats i municipis: <<http://www.std.lt/web/main.php>>.

⁵ Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals, Informe Estatal, presentat per Letònia el 31 d'octubre de 2001: <http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Minorities/>.

⁶ Hollstein, A. *Die Rechtsstellung der Minderheiten in der Republik Litauen*. Das Recht der nationalen Minderheiten in Osteuropa, Berlin Verlag, Berlin: 1999, p. 377-388.

Bielorussos

Els bielorussos formen un dels grups minoritaris més extensos i antics de Lituània. El nombre de bielorussos va augmentar amb la incorporació dels lituans a la URSS, ja que els treballadors bielorussos van immigrar a Lituània. La minoria bielorrussa promou i fomenta activament la seva identitat cultural a Lituània.

Ètnia gitana

La minoria d'ètnia gitana a Lituània està formada per unes 3.000 persones. Persisteix l'estereotip negatiu dels gitanos i els membres del grup sovint són objecte de discriminació. El problema d'integració dels gitanos a la societat lituana és evident. Diversos membres de la minoria no estan registrats ni tenen feines permanents ni habitatge. El nivell d'educació és pobre i és freqüent que s'abandonin els estudis.

D'altres minories històriques marginals que viuen a Lituània són les minories tàrtars i karaite.⁷

L'informe referent al procés d'adhesió de Lituània de l'any 2001 declara que "la situació global pel que fa a la protecció de les minories ha continuat sent satisfactori, i la introducció de programes d'integració ha permès fer algun progrés addicional."⁸ No obstant això, les condicions de la minoria d'ètnia gitana han continuat sent insatisfactòries. En el Memoràndum Conjunt pel que fa a la inclusió social entre Lituània i la Comissió Europea el desembre de 2003, es va suggerir com a repte clau per a la societat lituana la integració social i professional dels gitanos.⁹

El govern lituà ha intentat millorar la situació redactant i posant en marxa un programa d'integració especial per als gitanos per al període 2000-2004.¹⁰ Obviament, han tingut problemes per complir els objectius. Les organitzacions locals dels gitanos han criticat el pla argumentant que el govern no va consultar els representants de la comunitat d'ètnia gitana durant les preparacions del programa. Es diu que el govern de Lituània crearà un nou pla pel que fa a la integració de la minoria d'ètnia gitana que parará especial atenció en les qüestions socials i en l'accés a l'educació.

Lituània ha conclòs diversos tractats bilaterals amb països veïns que contenen disposicions pel que fa a les minories. Cal destacar que els tractats no contenen disposicions pel que fa als gitanos (típic d'una minoria dispersa sense una pàtria).

2. Marc legislatiu

2.1 Disposicions constitucionals pel que fa a les minories

La Constitució garanteix a tothom la igualtat dels drets humans i de les llibertats fonamentals.¹¹ A més, la Constitució conté alguns articles que parlen de l'estatus de les minories.

L'Article 37 de la Constitució explica que "els Ciutadans que pertanyen a *comunitats ètniques* tindran dret a promoure la seva llengua, cultura i costums." El febrer de 2003, el Comitè Consultiu de la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (FCNM, de

⁷ Grups de confessió ètnica que van arribar a Lituània procedents de Crimea fa uns 600 anys.

⁸ Des de 1998, la Comissió ha redactat informes anuals –p.ex. informes ordinaris- referents al progrés aconseguit per Lituània en el seu camí cap a l'adhesió. L'Informe Ordinari de l'any 2002 fet públic el 9 d'octubre de 2002 dóna una àmplia visió general del progrés de Lituània: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/lt_en.pdf>.

⁹ Memoràndum conjunt pel que fa a la inclusió social de Lituània:

<http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/soc-incl/lt_jim_en.pdf>.

¹⁰ Institut de les Minories Disperses, programa d'Integració dels gitanos 2000-2004: <http://www.tmid.lt/files/roma_integration_programme2000-2004.pdf>.

¹¹ Article 29 de la Constitució: "Tothom serà igual davant la llei, davant d'un tribunal i davant d'altres oficials i institucions estatals. A una persona no se li pot restringir aquest dret de cap manera, ni se li pot donar qualsevol privilegi per raons de raça, nacionalitat, llengua, origen, estatus social, religió, conviccions o opinions."

l'anglès) ha criticat el terme "comunitats ètniques" utilitzat per les autoritats lituanes per ser massa imprecís.¹²

Segons l'Article 117, les persones que no parlen lituà tenen dret a participar en procediments judicials i d'investigació per mitjà d'un intèrpret que se'ls proporciona.

Lituània ha ratificat gairebé tots els acords internacionals i europeus principals en l'àmbit dels drets humans i de la protecció de les minories. Segons l'Article 138 de la Constitució lituana, tots els acords internacionals que hagin estat ratificats pel Parlament s'incorporaran al sistema legal lituà. Si la llei nacional topa amb un tractat internacional després de la seva ratificació, prevaldrà aquest darrer.

2.2 Principals lleis nacionals que regulen l'estatus de les minories

Llei de minories nacionals

Els drets de les minories ja es van tenir en compte durant el moviment d'independència abans que Lituània recuperés la seva sobirania.¹³ Lituània va adoptar una llei de minories nacionals abans que es declarés la seva independència l'any 1989 i va crear el Departament de Nacionalitats per ajudar les minories del país en diverses formes de vida. La Llei de Minories Nacionals garanteix els drets de totes les minories, i prohibeix tot tipus de discriminació per raons de raça, etnicitat, nacionalitat o llengua.¹⁴ La llei conté disposicions pel que fa al dret a la igualtat de protecció, a obtenir ajuda de l'estat per fomentar el desenvolupament de la seva cultura i educació, a crear els seus propis mitjans de comunicació, a la llibertat religiosa, a crear organitzacions culturals ètniques i a contactar amb persones a l'estranger amb el mateix entorn i antecedents ètnics, al dret a la igualtat en la representació política i al dret a ocupar qualsevol càrrec en institucions, organitzacions i empreses.¹⁵

L'estatus dels membres de les minories lituanes que, per diversos motius, no han complert els requisits per obtenir la ciutadania és imprecís. La llei disposa (article 2) que "L'Estat proporcionarà la mateixa protecció a tots els ciutadans de Lituània, independentment de la seva etnicitat."¹⁶ No queda prou clar si les persones sense nacionalitat gaudeixen de la mateixa protecció.

Llei de Ciutadania

A diferència dels altres dos estats bàltics, Lituània va escollir una estratègia ben definida pel que fa a la ciutadania, concedint la nacionalitat a totes les persones que vivien al seu territori tan aviat com va recuperar la sobirania l'any 1989.¹⁷ El 1991 es va esmenar la Llei de Ciutadania i es van introduir regulacions menys lliberals.¹⁸ A conseqüència d'això, s'ha argumentat que alguns membres de la minoria roma, per exemple, no han pogut complir els requisits més difícils d'assolir per obtenir la ciutadania.¹⁹

Lituània ha pres mesures per recuperar la propietat immobiliària que es va nacionalitzar durant el règim comunista (Llei de Restitució del Dret del Ciutadà a la Possessió de la Propietat Immobiliària Existent). El govern destaca que la recuperació s'aplica arreu del

¹² Comitè Consultiu de la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (FCNM), febrer de 2003, Opinió sobre Lituània: <http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Minorities/>.

¹³ Hollstain, p. 383-384.

¹⁴ Versió esmenada de la Llei de minories nacionals: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

¹⁵ *Ibid*, Article 3.

¹⁶ *Ibid*, Article 2.

¹⁷ L'any 1989 es va adoptar la Llei de ciutadania. L'anomenada *opció zero* garanteix la nacionalitat a totes les persones que l'hagin sol·licitat independentment del seu entorn i antecedents ètnics o del temps que han estat resident en territori lituà. El text de la llei està disponible a la base de dades del MIRI a l'adreça <<http://www.eurac.edu/miris>>.

¹⁸ Segons l'esmena de la llei de ciutadania, les persones que sol·licitin la naturalització hauran d'haver residit deu anys al país i hauran d'aprovar un examen sobre la Constitució i la llengua lituanes.

¹⁹ El setembre de 2003 les autoritats lituanes van declarar en resposta als comentaris del Consell Consultiu del FCNM que el Comitè dels Drets Humans del parlament lituà elaborarà en un futur proper les esmenes relacionades amb la llei del ciutadà tenint en compte les opinions del Consell d'Europa.

territori estatal d'acord amb les mateixes disposicions, independentment de l'etnicitat de la persona.²⁰

3. Drets lingüístics i mitjans de comunicació minoritaris

3.1 Drets lingüístics

L'article 14 de la Constitució preveu que el lituà serà la llengua estatal. Tanmateix, la llei de minories nacionals disposa que a les regions densament poblades per les minories, es poden utilitzar altres llengües que no siguin el lituà en l'Administració i en altres oficines. El terme *densament poblades* és imprecís, ja que no el defineix ni la llei ni les autoritats estatals. El Comitè Consultiu del FCNM va comentar el terme en el seu informe de febrer de 2003. A conseqüència d'això, en la resposta lituana al Consell d'Europa, el govern lituà va anunciar que ja s'havia preparat un esborrany per esmenar la llei actual que disposava que els rètols d'oficines i noms de carrers es podien escriure en lituà i en llengües minoritàries en el territori administratiu en què la minoria representés com a mínim el 70 % dels residents permanents.²¹

La llei del llenguatge no conté disposicions pel que fa a llengües minoritàries específiques. La llei del llenguatge estatal explica (article 1) que "la llei no regularà la comunicació extraoficial de la població ni la llengua dels esdeveniments de comunitats religioses així com de persones que pertanyin a comunitats ètniques."²² A més, el text continua dient que "altres lleis de la República de Lituània i actes jurídics adoptats pel Parlament de la República de Lituània garantiran el dret de les persones, que pertanyin a comunitats ètniques, a promoure la seva llengua, cultura i costums."²³

La llei de minories ètniques explica que "Lituània garantirà el dret a progressar lliurement a totes les minories ètniques que viuen a Lituània i respectarà cadascuna de les minories ètniques i la seva llengua."²⁴

Tot i que la llei del llenguatge lituà disposa que els membres de la minoria tenen dret a utilitzar la seva llengua materna quan tracten amb l'Administració pública, els membres de la minoria d'ètnia gitana no poden gaudir d'aquest dret de manera eficient: els funcionaris, generalment, no parlen romaní i, per tant, els gitanos, que no parlen ni rus ni lituà, no poden utilitzar els serveis públics de traducció.²⁵

Els noms propis, els noms de companyies i d'organitzacions "així com els noms de productes i serveis oferts a Lituània, han de ser en la llengua estatal."²⁶

Segons l'article 6 de la llei del llenguatge, el coneixement de la llengua lituana, d'acord amb les categories establertes, és un requisit previ per obtenir un lloc de treball de domini públic, per restringir pràcticament les possibilitats de diversos membres de les minories a obtenir llocs vacants.

Tot i que el govern lituà du a terme una política minoritària relativament tolerant, les regulacions lingüístiques del país semblen més aviat incoherents i estrictes. Per què? El canvi demogràfic durant l'ocupació soviètica va plantejar un problema (tot i que molt inferior que en altres estats bàltics) per al principi de continuïtat històrica de l'estat **després de la**

²⁰ D'acord amb la decisió del Tribunal Constitucional Lituà de 20 de juny de 1995, els ciutadans de Lituània que siguin "residents permanents de la República de Lituània" recuperaran la propietat immobiliària existent". Aquesta decisió és important per a les minories (així com per a tots els altres residents del país) ja que el nombre de lituans que va emigrar especialment com a conseqüència de la Segona Guerra Mundial (i els seus descendents) que viuen a l'estranger és considerable.

²¹ Comentaris del Govern de Lituània referents a l'Opinió del Comitè Consultiu pel que fa a la implementació de la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (FCNM) a Lituània, de 23 de setembre de 2003, disponible a la pàgina web del Consell d'Europa: <http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Minorities/>.

²² Llei de la llengua estatal: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

²³ Ibid.

²⁴ Llei de minories nacionals: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

²⁵ Open Society Institute 2001, Control del procés d'adhesió a la UE: protecció de les minories: <http://www.eumap.org/reports/2001/minority/sections/lithuania/minority_lithuania.pdf>.

²⁶ Llei de la llengua estatal, article 16: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

recuperació de la independència. La política lingüística va ser un instrument per enfortir la identitat nacional que protegia la llengua lituana, i simbòlicament per eliminar la dominació eslava i soviètica sobre Lituània.²⁷

Avui dia, Lituània encara no ha signat la Carta Europea per a les Llengües Regionals o Minoritàries.

Identitat – noms i signes

Els ciutadans lituans solien identificar la seva etnicitat al passaport basant-se en l'afiliació d'un o d'ambdós progenitors.²⁸ Com a conseqüència de les crítiques del Consell d'Europa, les autoritats lituanes van decidir esmenar les lleis respectives.²⁹

La Llei de minories disposa que es poden col·locar signes de carrers en llengües minoritàries en les àrees on visquin "nombrosos" membres de la minoria.

Segons la Llei de minories ètniques (article 6), "els monuments històrics i culturals de les minories ètniques es consideraran part de l'herència cultural de Lituània i rebran la protecció de l'estat."

3.2 Ràdio, televisió i premsa escrita

La legislació lituana no restringeix la difusió en llengües minoritàries. Així doncs, la Llei del llenguatge exigeix (article 13) que tots els programes audiovisuals s'emetin en la llengua estatal o amb subtítols en lituà. Segons la Llei de ràdio i televisió nacionals, "Els programes de l'LRT han de garantir una varietat de tòpics i gèneres i les difusions s'han d'orientar cap als diferents nivells de la societat i cap a públic de diferents edats, nacionalitats i conviccions."³⁰

Tant la televisió com la ràdio lituanes envien programes diaris en rus, polonès i, amb menys freqüència, en llengua ucraïnesa i bielorrussa. Com a conseqüència de les crítiques moderades pel Consell d'Europa, el govern lituà ha planejat començar a difondre programes minoritaris també en horari de màxima audiència (*prime time*). A més, les autoritats governamentals han anunciat la millora de la qualitat dels programes en general.

Algunes ràdios i televisions locals transmeten programes en llengua minoritària a les zones urbanes. A part d'això, l'accés a la televisió per cable garanteix un extens nombre de programes de l'estranger a algunes minories –en funció de la llengua en qüestió.

Diaris i publicacions

L'article 2 de la Llei de minories dóna dret a tenir diaris, altres publicacions i informació en la llengua pròpia de cadascú. Hi ha diversos diaris i publicacions editats en les principals llengües minoritàries, ja que l'abast de la literatura minoritària és modest. Malgrat les regulacions existents, pràcticament no existeixen mitjans de comunicació roma.

4. Educació i minories

Segons la Constitució (article 45) les minories nacionals de Lituània tenen dret a una educació en la llengua pròpia. L'Estat té l'obligació d'oferir els mitjans econòmics per a l'educació de les minories (és a dir, oferint llibres de text en llengua minoritària). Els pares poden decidir a quina escola preescolar i primària envien els seus fills basant-se en la llengua d'ensenyament. En canvi, a les institucions escolars no lituanes, la literatura i la llengua lituanes s'han d'ensenyar en lituà. Abans que s'adoptés la nova Llei d'educació el juny de 2003, el Govern lituà va considerar les opinions dels representants dels grups minoritaris durant el procés d'elaboració de la llei.

²⁷ Tsilevich, Boris, *Development of the Language Legislation in the Baltic States*, MOST, *Journal on Multicultural Societies*, vol. 3, No. 2: <<http://www.unesco.org/most/v13n2tsilevich.htm>>.

²⁸ Article 8: "Tot ciutadà, en rebre un passaport, serà lliure per identificar la seva etnicitat basant-se en la nacionalitat dels seus pares o d'un dels dos progenitors."

²⁹ Comentarís del Govern de Lituània referents a l'Opinió del Comitè Consultiu.

³⁰ Llei de ràdio i televisió nacionals, article 4: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

Escola preescolar i primària

La Llei de l'educació disposa que "les comunitats denses i poblades de les minories ètniques" a Lituània tenen dret a utilitzar les instal·lacions de l'escola preescolar i primària finançades per l'Estat.³¹

Adicionalment, s'han creat algunes escoles privades i classes de catequesi els diumenges per a les minories.

Escola secundària

Tant les escoles públiques com les privades ofereixen educació secundària. Els batxillers de les escoles minoritàries tenen l'opció de fer l'examen de batxillerat en la llengua d'ensenyament.

Educació superior

L'article 10 de la Llei d'educació superior (adoptat el març de 2000) disposa que la llengua de l'educació superior és bàsicament el lituà.³² Malgrat tot, la Llei de minories ètniques (article 2), que va ser esmenada, conté disposicions per als "grups, facultats i departaments de les institucions d'ensenyament superior per formar mestres i altres especialistes que necessitin les minories ètniques."

5. Representació política de les minories

5.1 Parlament i consells locals

Lituània té tres partits polítics que es basen en l'etnicitat.³³ No hi ha regulacions legals que garanteixin la representació de les minories en el parlament nacional o en els consells locals. Els partits polítics que representen les minories han perdut alguns dels seus mandats en les darreres eleccions locals (la quantitat actual d'escons és d'un 4 % aproximadament).

5.2 Institucions encarregades de la protecció de les minories

Els Defensors del Poble (Ombudsmen)

L'oficina del Defensor del Poble a Lituània (*Ombudsman*) està formada per tres mediadors (*ombudsmen*). Cap dels tres no està exactament autoritzat a supervisar les queixes relacionades amb els drets de les minories.³⁴ En la resposta al consell consultiu del FCNM el setembre de 2003, el govern lituà va anunciar que incrementarà les possibilitats de les minories a l'hora de presentar una queixa ampliant els poders del Defensor del Poble per a la Igualtat d'Oportunitats perquè "investigui les queixes relacionades amb la discriminació per raons d'etnicitat o per pertànyer a una minoria nacional."³⁵

Departament de les Minories Nacionals i dels lituans que viuen a l'estranger

El departament especial per a les minories es va crear basant-se en la Llei de minories nacionals l'any 1989. La seva tasca consisteix a controlar la política del govern sobre les minories i donar-los suport per mitjà de la implementació de programes destinats a millorar les condicions de les minories. El Departament de Minories Nacionals també es responsabilitza d'assignar fons subvencionats a les organitzacions minoritàries.

³¹ Llei d'educació: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

³² Llei d'educació superior: <<http://www.eurac.edu/miris>>.

³³ La Unió de Russos a Lituània, l'Aliança dels ciutadans lituans (amb el suport dels russos d'origen) i l'Acció per a l'Elecció dels polonesos de Lituània.

³⁴ "Els Defensors del Poble estudiaran les queixes dels ciutadans relacionades amb l'abús de posició oficial o de burocràcia dels funcionaris següents: treballadors de les institucions d'Administració i de govern estatal, treballadors dels Consells de govern local i dels seus departaments, o les persones autoritzades, la feina de les quals inclogui les funcions d'organització, gestió i administració." Art. 1, Llei del defensor del Poble del Seimas (Parlament), adoptada el gener de 1994.

³⁵ Comentaris del Govern de Lituània referents a l'Opinió del Comitè Consultiu pel que fa a la implementació de la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (FCNM) a Lituània, de 23 de setembre de 2003, disponible a la pàgina web del Consell d'Europa: <http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Minorities/>.

Totes les minories lituanes estan representades al Consell de les Comunitats Nacionals. Les tasques més importants del Consell són "analitzar els actes jurídics que regulen la condició de les comunitats i les minories nacionals, fer propostes sobre assumptes minoritaris, així com enfortir les relacions amb les comunitats lituanes a l'estranger."³⁶

6. Conclusions

L'estratègia de Lituània pel que fa a les seves minories i als seus drets lingüístics es considera generalment tolerant i respectuosa –especialment si es compara amb l'estratègia d'altres països bàltics pel que fa a la minoria russa. El fet que la minoria russa a Lituània sigui considerablement inferior a la dels altres països bàltics fa que la qüestió de la protecció de les minories a Lituània sigui menys accentuada que la que es viu actualment a Estònia o a Letònia. La decisió de Lituània de concedir la nacionalitat a tots els residents del seu territori l'any 1989 va calmar les possibles tensions i va permetre l'estabilitat política del país.

És interessant destacar que l'any 1989 el parlament lituà ja va aprovar un projecte de llei destinat a protegir les minories nacionals, abans que existissin els instruments europeus fonamentals (com el FCNM). Tanmateix, l'adhesió de Lituània a la UE va significar un canvi evident i important en la protecció de les minories, dotant-les d'instruments legals sòlids per salvaguardar i gaudir dels seus drets.³⁷ Els tractats internacionals que han estat ratificats pel parlament lituà doten les minories de mitjans per rebatre les resolucions nacionals i buscar un remei més enllà de les fronteres estatals, sempre que calgui.

La implementació de l'*acquis communautaire* no va ser l'única acció que va produir un impacte sobre la política lituana; d'altres organitzacions internacionals i intergovernamentals també van obligar el govern lituà a afrontar la qüestió de la protecció de les minories. El pla anual d'integració nacional de Lituània a l'OTAN, per exemple, conté disposicions que s'ocupen de "les relacions de bon veïnatge", de la protecció de les minories nacionals i de la seva integració a la societat lituana.³⁸

Com en molts d'altres estats membres nous (i antics) de la UE, cal afrontar ràpidament la qüestió de la minoria roma. Com a part de les preparacions d'adhesió, Lituània va redactar un esborrany i va introduir un programa especial per als gitanos. L'avaluació del programa va posar de manifest diversos problemes i defectes però, malgrat tot, s'han pres mesures per millorar i fomentar els drets i les condicions de vida dels gitanos.

Lituània comparteix problemes mutus amb altres nous països membres a l'hora d'implementar diverses regulacions de la UE. La limitació dels fons econòmics força el país a prioritzar les seves assignacions: assumptes com ara l'assistència sanitària pública, l'educació universal i l'escassa infraestructura de la que es disposa actualment garanteixen que la protecció de les minories no serà l'única qüestió que reclami l'atenció del govern.

7. Bibliografia

Kymlicka, W., and Patten, A.: *Language Rights and Political Theory*, Oxford University Press, New York 2003.

Pentassuglia, G., *Minorities in International Law*, Council of Europe, 2002.

Lloc web

Minority Rights Information System (MIRIS)
<<http://www.eurac.edu/miris>>

Markko Kallonen

EURAC research <http://www.eurac.edu/index>
markko.kallonen@eurac.edu

³⁶ Sr. Gediminas Dalinkevicius, president del Consell Lituà de les Minories Nacionals, a l'entrevista realitzada per Baltic Times, el 26 de maig de 2003.

³⁷ Les expectatives d'una millora general en les condicions de vida com a membres de la societat lituana a la UE potser van fer possible que les minories aspirassin a tenir més drets col·lectius. La quantitat de fons per càpita de la UE a Lituània és una de les més elevades entre els estats membres.

³⁸ Ministeri d'Afers Exteriors, notícia de 10.1.2002: el Govern aprova el programa nacional anual de Lituània (OTAN): 2002-2003: <http://www.urm.lt/full_e.php>.